

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Algemene Rekenkamer t.a.v. de heer Visser
Postbus 20015
2500 EA DEN HAAG

**Directie Financieel
Economische Zaken**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum

Betreft Bestuurlijke reactie op het Verantwoordingsonderzoek 2020 EZK

Geachte heer Visser,

Ons kenmerk
FEZ / 21103380

Hierbij stuur ik u, mede namens de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat (EZK), mijn reactie op de voorlopige uitkomsten van uw Verantwoordingsonderzoek 2020 bij het ministerie van EZK, begrotingshoofdstuk XIII van de rijksbegroting. Met belangstelling heb ik kennis genomen van uw conceptrapport waarin u oordeelt over de financiële informatie en de totstandkoming van de beleids- en bedrijfsvoeringsinformatie in het jaarverslag en de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

Het doet mij deugd dat u constateert dat de bedrijfsvoering in 2020, ondanks dat deze onder druk heeft gestaan door het met spoed optuigen en uitvoeren van de verschillende coronasteunmaatregelen, grotendeels voldeed aan de gestelde eisen. Graag reageer ik op de drie onvolkomenheden en ga ik in op uw aanbevelingen ten aanzien van de bedrijfsvoering en beleidsresultaten.

Bedrijfsvoering

Onvolkomenheid subsidiebeheer kerndepartement

U geeft aan dat EZK voor het subsidiebeheer van het kerndepartement de nodige maatregelen heeft getroffen, maar dat de uitwerking nog niet voltooid is. Er is in de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan de opzet van het subsidiebeheer. In 2021 zullen wij de laatste stappen zetten om ook de werking op orde te brengen.

Reviewbeleid

U geeft aan bij het reviewbeleid verbeteringen te zien, maar stelt dat deze nog onvoldoende (zichtbaar) zijn in de praktijk. De directie Financieel Economische Zaken van EZK (FEZ), de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) en de Auditdienst Rijk (ADR) hebben in het afgelopen jaar zelfstandig reviews uitgevoerd. Door omstandigheden heeft de ADR niet tijdig alle reviews kunnen afronden, hetgeen invloed heeft gehad op de evaluatie van de uitkomsten. Uw aanbeveling om expliciet aandacht te besteden aan de uitkomsten van de door EZK zelf uitgevoerde reviews bij de selectie van risicogerichte reviews inclusief het vastleggen van sancties en vervolgacties neem ik over.

Dossiervorming

In uw aanbeveling verwijst u naar de door EZK opgestelde leidraad met afspraken over de stukken die minimaal in het dossier moeten zitten, inclusief gebruik van standaardmodellen, de wijze van archivering en de vastlegging van afwijkingen. Ik neem uw aanbeveling over om deze nog meer onder de aandacht te brengen door periodieke voorlichting en afstemming met de betrokken directies.

Doorschuiven resterende middelen naar volgende periode

U beveelt aan om op korte termijn een besluit te nemen over de mogelijke aanpassing van de TO2-regeling. Ik ben hierover in overleg met de betrokken partijen, waaronder het ministerie van Financiën en de ADR.

Onvolkomenheid subsidiebeheer RVO

U constateert dat er ondanks de grote druk vorderingen zijn gemaakt in de bedrijfsvoering en dat de coronamaatregelen beheerst en met een goede risicoafweging zijn uitgevoerd. Ik deel uw beeld dat er, ondanks belangrijke vorderingen in het subsidiebeheer bij RVO.nl nog enkele stappen te zetten zijn om volledig op orde te zijn. Ik neem uw aanbevelingen over.

Gebruik van controleverklaringen en dossiervorming

U heeft geconstateerd dat er in 2020 een nieuwe werkwijze is ingevoerd. Hiermee is een goed fundament gelegd voor de finale stap. Mede door de bijzondere opgave voor RVO.nl het afgelopen jaar is deze werkwijze nog niet overal toegepast. Uw aanbevelingen neem ik ter harte en deze zijn reeds in gang gezet.

Onderbouwing subsidievestigingen SDE

Vooruitlopend op de vaststellingen van de Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE) die allemaal vanaf 2024 gaan lopen, onderken ik het belang om de door EZK, RVO.nl en Certiq ingezette actie in 2021 af te ronden. Uw aanbeveling neem ik daarom over.

Toepassing van de integrale kostensystematiek (IKS)

Overeenkomstig uw aanbeveling, zullen de reeds in gang gezette verbetermaatregelen doorgevoerd worden.

Onvolkomenheid autorisatiebeheer Oracle EBS

U geeft aan dat het autorisatiebeheer van het financiële systeem dat het ministerie van EZK en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gebruiken, Oracle EBS, ondanks de in 2020 getroffen maatregelen nog onvoldoende op orde is. In het afgelopen jaar is er door EZK veel energie gestoken om de opzet op orde te brengen en ik zal in 2021 met betrokken dienstonderdelen afspraken maken om de nog openstaande beheersmaatregelen aantoonbaar en controleerbaar uit te voeren.

Rechtmatigheid van de uitgaven en verplichtingen Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS)

RVO.nl en het kerndepartement hebben afgesproken om achteraf, na de verlening, toegekende aanvragen te controleren. Met de controles wordt op de naleving van regels toegezien. Refererend aan uw aanbeveling kan ik u aangeven

dat naast deze controles doorlopend meldingen van mogelijk misbruik zijn en worden onderzocht. Deze controles kunnen plaatsvinden tot vijf jaar na toekenning van de tegemoetkoming. Indien uit de controle achteraf blijkt dat de ondernemer ten tijde van de aanvraag evident niet voldeed aan tenminste één van de drie voorwaarden, volgt intrekking van de beslissing en terugvordering van de tegemoetkoming.

Rechtmatigheid van de uitgaven en verplichtingen Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)

Ik ben verheugd dat u constateert dat het RVO.nl is gelukt om in een korte tijd veel aanvragen te verwerken door het opzetten van een uitgebreid en gedegen systeem van risicobeheersing en dat RVO.nl snel acteert op interne en externe signalen van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O), maar ook op aanpassingen in de regeling. RVO.nl zal zich hiervoor blijven inspannen en continu in de gaten blijven houden hoe de TVL zo effectief mogelijk kan worden uitgevoerd in een steeds veranderende omgeving. Uw aanbevelingen neem ik over in de verdere professionalisering van de uitvoering van de TVL.

Controleerbaarheid

U beveelt aan om te bepalen op welke wijze voldoende zekerheid kan worden verkregen over voorwaarden die niet controleerbaar zijn door RVO.nl. Deze aanbeveling neem ik over en is reeds in gang gezet.

Handhavingsplan

Ten tweede beveelt u aan om het handhavingsplan te voltooien en vast te stellen. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan het definitief maken van het handhavingsplan. Tegelijkertijd zal RVO.nl het handhavingsplan blijven updaten overeenkomstig nieuwe intensiveringen en ontwikkelingen.

Uitvoerbaarheid coronasteunmaatregelen (IT)

U concludeert dat de ministeries van EZK en LNV en met name RVO.nl in korte tijd een adequate IT-ondersteuning hebben kunnen opzetten voor de uitvoering van de coronasteunmaatregelen, zoals de TOGS en de TVL.

Terecht merkt u op dat het goede vroegtijdige contact met de beleidsdepartementen over het ontwerp van die regelingen daarbij een belangrijke rol heeft gespeeld. Hierdoor konden de regelingen relatief eenvoudig worden geautomatiseerd en waren ze gemakkelijker uit te voeren binnen het bestaande systeemlandschap van de RVO.nl dat bestaat uit meerdere, elkaar aanvullende uitvoeringsplatforms. Ook de door de RVO.nl gehanteerde controlesystematiek is door u adequaat bevonden. Ook wijst u erop dat na de hectiek van de eerste fase van coronamaatregelen er nu aandacht moet zijn voor de structurele borging van de werking van de betreffende IT-systemen in het beheer en de beveiliging van de met elkaar samenhangende IT-componenten. RVO.nl is zich hier goed van bewust en zal dat samen met de Dienst ICT Uitvoering (DICTU) oppakken. Uw aanbeveling inzake de belangrijke IT-beheersprocessen neem ik over. De eerste stappen zijn daarvoor al gezet.

Aandachtspunt back-up en recovery

U beveelt aan om periodiek restore-testen uit te voeren en verder invulling te

geven aan het continuïteitsbeheer. In het tweede kwartaal van 2021 gaat DICTU de brede kaders voor herstelbaarheid/back-up en restore opstellen. Deze actie is reeds gestart. DICTU (als ICT leverancier) en RVO.nl (als eigenaar van de applicatieketens) stemmen dit kader gezamenlijk af. Dit mede om het testen en het toezien op het volgen van de kaders van de betreffende applicatieketens in te richten. Ik wil benadrukken dat er, ondanks dat het back-up en recoverybeleid van DICTU momenteel een actualisatieslag behoeft, altijd een back-up van data beschikbaar is en restore van data altijd mogelijk is.

Aandachtspunt totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie

Naar aanleiding van enkele wijzigingen in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag, beveelt u aan om te zorgen voor voldoende waarborgen in het proces van totstandkoming van de informatie voor de bedrijfsvoeringsparagraaf. EZK beschikt over een beproefde procedure voor het opstellen en afstemmen van de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag. De afstemming met de ADR voor het aantonen van het correct toepassen van artikel 2.27 CW vroeg, mede door het grote aantal regelingen en bijbehorende correspondentie, meer tijd dan vooraf werd ingeschat. EZK heeft maatregelen getroffen voor 2021 door het interne toezicht hierop te verscherpen.

Informatiebeveiliging

U concludeert dat het departement de risico's op het gebied van informatiebeveiliging voldoende beheerst. Goede en betrouwbare informatiebeveiliging acht ik van groot belang, vooral nu de cyberaanvallen steeds dreigender worden. Ik hoop deze positieve resultaten in 2021 te kunnen voortzetten. Ik erken dat de aanbeveling over het vaststellen van de richtlijnen incidentmanagement deels is opgevolgd. De richtlijn is reeds opgesteld en ik ben voornemens om dit document alsnog vast te stellen in 2021.

Beleidsresultaten

Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek

Gezien de demissionaire status van het huidige kabinet is besluitvorming over de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) aan een volgend kabinet. Ik teken hierbij aan dat, alhoewel de resultaten van de verschillende onderdelen van het toetsingskader niet schriftelijk zijn vastgelegd, het wel mogelijk is dat de KIA aan het toetsingskader voldoet. Met betrekking tot de beschikbare gegevens over de hoogte van investeringen van gebruikers van de KIA moet de afweging worden gemaakt tussen administratieve lasten voor gebruikers van de regeling en de beleidsinformatie die daarmee beschikbaar komt. Ik vind het verstandig als aan die afweging aandacht wordt besteed in de volgende evaluatie en door een volgend kabinet.

Geldstromen TOGS

Ik sluit mij aan bij uw aanbeveling en conclusies ten aanzien van de TOGS. Het loket van de TOGS is reeds gesloten en de regeling kent een eenmalig karakter. Ik heb de informatie uit de analyse van de AR en van het CBS gebruikt voor de vormgeving van de TVL als opvolger van de TOGS. Ik blijf samen met betrokken partners, zoals RVO.nl en de Kamer van Koophandel, bekijken hoe we de

uitvoerings- en beleidsinformatie bij onze andere regelingen kunnen stroomlijnen.

Aanvullende maatregelen klimaat- en energiedoelstellingen

U constateert dat er in de aankomende jaren (dwingende) doelen zijn in het klimaat- en energiebeleid, deels voortkomend uit internationale verplichtingen. Op basis van constatering in het beleid van de afgelopen jaren, beveelt u mij aan om te kiezen voor een realistisch scenario richting doelstellingen met meetbare en afgesproken tussendoelen en uit te gaan van een weerbarstige realiteit waarbij ook tegenvallers voorkomen, en waar actuele monitoringsinformatie kan aanzetten om eerder en scherper bij te sturen.

Ik ben het met u eens dat onzekerheden en tegenvallers nadrukkelijk dienen te worden meegewogen bij het vaststellen van klimaat- en energiebeleid. Een volgend kabinet dient bij de invulling van de aanvullende beleidsopgave, voortvloeiend uit de Europese aanscherping naar 55% emissiereductie in 2030, rekening te houden met de weerbarstigheid van de uitvoering en realisatie van klimaatdoelen. Risico's op tegenvallers kunnen onder andere worden verkleind door meer te sturen op de uitvoering en (meetbare) tussenstappen. Met de in de Klimaatwet vastgelegde borgingssystematiek zijn hiertoe reeds belangrijke stappen gezet. Jaarlijks wordt in de Monitor Klimaatbeleid bij de Klimaatnota dieper ingegaan op de voortgang van (beleids)afspraken tot de concreet geformuleerde beleidsrelevante resultaten in de verschillende sectoren. Deze Monitor moet het mogelijk maken tussenstappen scherper in de gaten te houden.

Daarnaast beveelt u aan te kiezen voor het vroegtijdige voorbereiden van maatregelen, zodat de gereedschapskist met potentiële maatregelen ruimer gevuld is en er uit meer opties kan worden gekozen. Ik onderschrijf deze aanbeveling en heb om deze reden in juni 2020 de opdracht gegeven aan een onafhankelijke studiegroep om maatregelen uit te werken die overwogen kunnen worden voor de invulling van toekomstig klimaatbeleid. Deze Studiegroep Invulling Klimaatopgave Green Deal heeft in haar rapport Bestemming Parijs – Klimaatkeuzes 2030, 2050 (d.d. 29 januari 2021) maatregelen uitgewerkt en illustratieve maatregelenpakketten gevormd, zodat tijdens de formatie een complete en adequaat uitgewerkte 'gereedschapskist' beschikbaar is.

Als laatste beveelt u aan de effecten te onderbouwen die verschillende maatregelen hebben op de uitwerking van andere maatregelen en andere (sub)doelen, niet alleen op de korte, maar ook langere termijn, en in samenhang met het Europees klimaat- en energiebeleid. Door effecten van maatregelen op verschillende (sub)doelen op het gebied van klimaat- en energiebeleid in samenhang te bezien, kan effectief invulling worden gegeven aan de verschillende doelstellingen. Ik onderschrijf uw aanbeveling dan ook. In het Klimaatplan, waarin het kabinet het energie- en klimaatbeleid voor de komende jaren uiteenzet, wordt het klimaatbeleid en de bijdrage aan de verschillende doelstellingen dan ook integraal weergegeven. Ook in de Klimaat en Energieverkenning, rekent het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) jaarlijks integraal de maatregelen door en beschrijft het PBL het doelbereik op bijvoorbeeld CO₂-reductie, het aandeel hernieuwbare energie en energiebesparing. Ik teken hierbij aan dat het (methodologisch) niet altijd mogelijk is om aan individuele beleidsmaatregelen

effecten toe te rekenen. In ramingen van doelbereik interacteren verschillende beleidsmaatregelen, nationaal en internationaal, met elkaar. Daarnaast spelen omgevingsfactoren een rol die niet direct door beleid worden beïnvloed.

Raming SDE-uitgaven

U beveelt aan meer inzicht te bieden in de effecten van het voorgestelde verplichtingenbudget en toekomstige uitgaven op het meerjarig beschikbaar gestelde budget. Ik zal in de betreffende brieven aan het parlement hierover informatie bieden. Wel merk ik hierbij op dat bepalende factoren (bijvoorbeeld de verwachte energieprijzen) volatiel kunnen zijn en dat ik daarom voorzichtig ben met het communiceren hiervan. Daarnaast wil ik graag de concurrentie in de SDE+ behouden, wat mij beperkt om bepaalde financiële informatie te verstrekken. Dit neemt niet weg dat ik zal zoeken naar manieren om het parlement meer inzicht te bieden over de consequenties van het voorgestelde verplichtingenbudget op de beschikbare financiële ruimte.

Daarnaast doet u de aanbeveling om het ramingsmodel van RVO.nl te laten evalueren. Deze aanbeveling neem ik over. Ik zal deze evaluatie waar mogelijk combineren met het verkrijgen van meer inzicht in de effecten van de energieprijsvolatiliteit op de verwachte jaarlijkse uitgaven en de beschikbare financiële ruimte met als doel een stabielere raming te creëren. Op deze manier is eveneens meer eenduidige communicatie over de jaarlijkse uitgaven en de beschikbare ruimte mogelijk.

Schadeherstel in Groningen

Met betrekking tot het schadeherstel in Groningen doet u drie aanbevelingen. Voor wat betreft uw deelaanbevelingen over de versterkingsoperatie zal de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) u van een reactie voorzien. Ik ga hieronder in op die onderdelen van de aanbevelingen die mijn beleidsterrein betreffen.

Uw aanbeveling om de samenwerking van het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) en de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) verder vorm te geven ervaar ik als steun. Het IMG en de NCG werken samen op basis van een convenant. Om de samenwerking tussen het IMG en de NCG op combinatiedossiers te verbeteren, is door beide organisaties een combinatie-team ingesteld. Het doel is het aantal contactmomenten te verlagen en de bewoner op deze manier te ontzorgen. Het IMG en de NCG blijven samen kijken naar mogelijkheden tot verdere samenwerking. Daarnaast is tijdens de behandeling van het Wetsvoorstel Versterken een aantal amendementen en moties aangenomen over de samenwerking tussen de NCG en het IMG en het verbeteren van de positie van de eigenaar die te maken heeft met zowel schade als versterken. Samen met de minister van BZK, en in afstemming met het IMG, de NCG en de maatschappelijke organisaties, bereid ik de uitvoering van de amendementen en moties voor. Het betreft onder meer het amendement dat ziet op een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) met voorhang waarin de plicht voor het IMG en de NCG tot samenwerking wordt uitgeschreven (Kamerstuk 35603, nr. 27).

Ten tweede beveelt u de ministers van BZK en EZK aan om de relatie tussen kosten en resultaten van de herstel- en versterkingsoperatie beter in beeld te brengen voor onder andere het parlement. Hierbij beveelt u mij aan om ook inzichtelijk te maken hoeveel de Staat zelf via de gedeerde aardgasbaten bijdraagt aan de kosten voor schadeafhandeling en de versterking.

Ik beschouw deze aanbeveling als aanmoediging voor het beleid om transparant te blijven over de kosten en resultaten, zoals de overheid doet sinds het de schadeafhandeling en versterking van Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) heeft overgenomen. Op het dashboard en in de jaarverslagen van het IMG en in de begroting en jaarverslag van EZK is bijvoorbeeld veel informatie te vinden over de kosten en resultaten van de hersteloperatie.

Ten aanzien van het feit dat de Staat voor 73% aan de kosten voor schadeafhandeling en de versterking bijdraagt is de Kamer reeds in 2018 al over geïnformeerd (Kamerstuk 33529, nr. 501) en het meest recent nog op 31 maart jongstleden (Kamerstuk 33529, nr. 866). Ook in de toekomst zal ik dit waar nodig of desgevraagd expliciet melden. In dat verband hecht ik eraan te vermelden dat onder aan de streep de Staat niet 73% van de kosten van het Nationaal Programma Groningen draagt, zoals u schrijft. In het Akkoord op Hoofdlijnen is afgesproken met Shell en Exxon dat NAM 500 miljoen euro bijdraagt aan perspectief voor de regio. Hiervan draagt de Staat onderaan de streep inderdaad 73%. De regering heeft besloten de bijdrage van NAM in te zetten voor het Nationaal Programma Groningen wat in totaal 1,15 miljard euro bedraagt. Ten slotte wordt in de voorjaarsnota 2021 op de EZK-begroting een raming opgenomen voor de kapitalisatie van Energie Beheer Nederland (EBN). Dit is om EBN in staat te stellen de kosten voor de schadeafhandeling en versterking in Groningen te dragen.

Als laatste beveelt u de ministers van EZK en BZK aan te overwegen om aan de hand van een meerjarige raming te zoeken naar een alternatieve wijze van financiering en verantwoording voor schadeherstel en versterking. Ik onderschrijf dat de uitvoeringskosten voor de schadeafhandeling relatief hoog zijn, maar voorop staat het zorgvuldig afhandelen van de schade voor bewoners. Het neemt niet weg dat er voortdurend gestreefd wordt om de schadeafhandeling doelmatiger vorm te geven. Het IMG rapporteert daar dan ook regelmatig over, recent nog in haar jaarverslag over 2020. Ik dank u dan ook voor uw suggesties om tot een andere manier van financiering en verantwoording te komen van de schadeafhandeling, zoals via een afkoopregeling met NAM. Uitvoering van uw suggesties betekenen echter een forse beleidswijziging. Gezien de demissionaire status van het huidige kabinet zie ik geen ruimte om hier een inhoudelijke reactie op te geven.

Hoogachtend,

B. van 't Wout
Minister van Economische Zaken en Klimaat